

YÜKSEK ÖĞRETİMDE SİGORTACILIK

Prof. Dr. Akar ÖÇAL

I. Giriş: Sigortacılığın gelişmesinde öğretimin¹ büyük rolü vardır. Gerçekten sigortacılığın gelişmesi akdedilen sigorta mukavelelerinin artmasına; sigorta mukaveleleri sayısının artması ise büyük ölçüde sigorta ettirenlerin sigortanın fayda, önem ve lüzumuna inanmalarına bağlıdır. Sigorta ettirenler sigorta hakkında gerekli şekilde aydınlatılmış, onun önem ve faydası² hakkında iyice bilgi sahibi kılınmış iseler, sigortacılığın gelişmesindeki en önemli şartlar yerine getirilmiş demektir. Öğretimin sigorta mukavelesinin öteki âkidi durumunda olan sigortacı bakımından da büyük önemi vardır. Sigortacılığın gelişmesi aynı zamanda ehil ve bilgili personelin; aydın, inandırıcı yardımcılarının çalışmasına da bağlıdır. Bu sebeple sigortacılık öğretimi her iki âkit bakımından da önemlidir ve üzerinde titizlikle durulması gereken bir konudur.

Bu incelememizde yüksek öğretimde sigortacılık üzerinde duracak, sorunu Belçika ve Türkiye'de faaliyette bulunan yüksek öğretim kurumlarını göz önünde tutarak değerlendirmeye çalışacağız.

II. Belçika'da: Belçika'daki yüksek öğretim kurumlarındaki sigortacılık tedrisatını, üç ayrı okulu ele alarak açıklamaya gayret sarfedeceğiz.

1. Sigortacılık eğitimi konusunda bkz, ALİ H. NEYZİ : *Sigorta Eğitimi*, İstanbul 1960; «Şirket İçi ve Dışı Eğitimin Koordinasyonu ve Sigortacılık Öğretimi», *Sigortacılık Bülteni*, 1963/3, s. 4-7; EROL ERDOĞMUŞ : «Mektupla Öğretim ve Sigortacılık», *Sigorta Dünyası*, 1970/129, s. 9, 24; EROL ERDOĞMUŞ : «Sigortacılıkta İdareci Personel Nasıl Yetiştirilmelidir», *Sigorta Dünyası*, 1970/132, s. 8, 25; CAVİT SELİM YAZMAN : «Zaman Kaybedilmemelidir Sigorta Tedrisatı Hakkında», *Sigorta Dünyası*, 1969/120, s. 1, 21.

2. Bkz, AKAR ÖÇAL : «Sigortacılığın İktisadi Önemi», *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, C. VII, Sayı: 1, 1971, s. 43.

1. **Brüksel Üniversitesi Hukuk Fakültesi** : Brüksel Üniversitesinde sigortacılık dersi 2. sınıftadır³ ve seçimlidir⁴.

2. **Louvain Katolik Üniversitesi Hukuk Fakültesi** : Sigortacılık, Louvain Katolik Üniversitesi Hukuk Fakültesinin 3. sınıf⁵ ders programında ve seçimlik olarak yer almaktadır⁶. Aynı fakültede «sigorta hukuku ve ekonomisi» konusunda bir yıllık lisans üstü eğitim de yapılmaktadır⁷. Bu tedrisat, esas olarak, sigorta şirketlerinde çalışmak isteyen hukukçulara tahsis edilmiştir⁸. Hukuk fakültesinin lisans 3. sınıf öğrencileri, hukuk fakültesi mezunları, kabul edilmek şartıyla Ekonomik İlimler ve Tatbiki Ekonomik İlimler Enstitüsü son sınıf öğrencileri ile mezunları söz konusu lisans üstü tedrisata katılabilirler⁹. Bir yıl süren tedrisattan sonra sınavlar yapılır, ayrıca bir de mezuniyet tezi takdim edilir¹⁰. «Sigorta hukuku ve ekonomisi» konusundaki lisans üstü eğitim programında yer alan dersler şunlardır¹¹ : Sigortacılık, mukayeseli ve milletlerarası sigorta hukuku, sigorta kamu hukuku, sigortacılığın mali ve ekonomik sorunları, hukuki mesuliyet (ayrıntılı olarak), mal sigortası, ve reasürans, can sigortası, sigorta matematiği, deniz sigortası, Belçika sosyal güvenlik hukuku, hukuki mesuliyet ve sigorta semineri.

3. **Yüksek Ticarî Araştırmalar Katolik Enstitüsü** : Bu enstitünün iki yıllık lisans eğitimi «ticarî ilimler ve konsolosluk» şubesi ile «ticarî ve malî ilimler» şubesi olarak ikiye ayrılmıştır. «Ticarî ve malî ilimler» şubesi ise üç bölümden müteşekkil olup, bunlardan birisinin ismi de «bankacılık ve sigortacılık»tır¹². Her iki şubede de «sigorta hukuku» dersi vardır ve mecburidir¹³. Öte yandan «malî

3. Deuxième doctorat.

4. Université Libre de Bruxelles, Faculté de droit, **Liste des cours, Année académique 1966 - 1967**, s. 6.

5. Troisième licence.

6. Université catholique de Louvain, **Programme, Année académique 1971 - 1972**, Tournai 1971, DRT 19, 21.

7. Aynı kaynak, DRT 22 - 23.

8. Aynı kaynak, DRT 14.

9. Aynı kaynak, DRT 22.

10. Aynı kaynak, DRT 22.

11. Aynı kaynak, DRT 22 - 23.

12. **ICHEC, Programme des cours, Bruxelles**, s. 19.

13. Aynı kaynak, s. 20. Dersin kapsamı için bkz, **Programme analytique des cours de licence, Bruxelles 1966**, s. 4.

matematik ve sigorta matematiği» isimli ders de «ticarî ve malî ilimler» şubesinin her üç bölümü için seçimlik¹⁴; «malî matematik ve sigorta matematiği tatbikatı» isimli ders ise sadece «bankacılık ve sigortacılık» bölümü için seçimliktir¹⁵.

III. Türkiye'de: Sigortacılık tedrisatının Türkiye'deki durumunu kesin olarak saptayabilmek için bir anket kâğıdı düzenleyerek ilgili yükseköğretim kurumlarına gönderdik. Aldığımız cevaplara dayanarak¹⁶, Türkiye'deki sigortacılık eğitimini şu şekilde bir ayrıma tabi tutarak açıklamak yerinde olacaktır.

1. Sigortacılık ya da sigorta hukuku derslerine programlarda yer vermeyen yüksek öğretim kurumları: Bazı yüksek öğretim kurumlarında sigortacılık ya da sigorta hukuku derslerine programlarda yer verilmemiştir. Meselâ Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi¹⁷; Ankara İktisadi ve Ticarî İlimler Yüksek Okulu; Ankara Hukuk Fakültesi¹⁸; Karadeniz Teknik Üniversitesi Temel Bilimler Fakültesi İktisat ve Sosyal Bilimler Bölümü; Bursa İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisi¹⁹; Ankara Başkent İktisadi ve Ticarî İlimler Yüksek Okulu²⁰; Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi; Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu²¹; Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu; Başkent Gazetecilik Yüksek Okulu bu arada sayılabilir.

2. Ders programlarında sigortacılık ya da sigorta hukukuna ilişkin dersler bulunan yüksek öğretim kurumları: Bazı yüksek öğretim kurumlarında sigortacılık ya da sigorta hukukuna ilişkin derslere programlarda yer verilmiştir. Bu dersler, isimleri, kapsamı vs. farklı olmasına rağmen, sigorta hakkında öğrencilere bilgi verebilecek nitelik taşımaktadırlar. Bunları şöylece sıralayabiliriz: De-

14. ICHEO s. 22. Dersin kapsamı için bkz, **Programme analytique** ..., s. 15.

15. ICHEC, s. 22. Dersin kapsamı için bkz, **Programme analytique** ..., s. 16.

16. Ankara İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisi, İktisat Fakültesi, İşletme Fakültesi anketimizi cevapsız bırakmışlardır.

17. Gelen cevaba göre, «Ekonomi Bölümünde iki sömestrede okutulan Hukuka Giriş dersi içerisinde, ikinci sömestrede hukukun çeşitli dalları anlatılırken, Ticaret Hukuku bahsinde Sigorta Hukukuna da temas edilmektedir».

18. Sigorta Hukukuna ait bilgiler Ticaret Hukuku içinde verilmektedir.

19. İşletme Hukuku ve Ticaret Hukuku derslerinde sigorta hukuku hakkında da bilgi verilmektedir.

20. Ticaret Hukuku derslerinde sigorta hukukuna da değinilmektedir.

niz sigortası²²; sigorta işletmeciliği²³; banka ve sigorta işletmeciliği²⁴; bankacılık ve sigortacılık²⁵; sigorta işletmeciliği tatbikatı²⁶; hava hukuku - sigorta hukuku²⁷; banka ve sigorta hukuku²⁸; sigorta²⁹; sigorta işletmesi³⁰; sigorta işletmeciliği ve tekniği³¹; sigortacılık^{31a}.

3. Doktora çalışmaları : Doktora çalışmaları yapılan yüksek öğretim kurumlarında sigortacılık ya da sigorta hukuku dallarında doktora tezleri savunulduğuna şahit olmaktayız. Bunları şöylece sıralayabiliriz :

A. Ankara Hukuk Fakültesi :

a) Sigorta Akdinin İnikadında İhbar Mükellefiyeti (Dr. Fırat Öztan)³²;

21. Son sınıfta 7 ve 8. sömestrlerde sadece «Muhasebe - İşletme» Bölümüne haftada 2 saat «sigorta matematiği» dersi okutulmaktadır.

22. Yüksek Denizcilik Okulu (güverte ve makine bölümleri öğrencilerine 2 sönestr haftada birer saat mecburi ders).

23. Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu (2 sönestr haftada iki saat mecburi ders); İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Galatasaray İktisat ve İşletmecilik Yüksek Okulu (2 sönestr haftada iki saat mecburi ders).

24. Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (2 sönestr haftada iki saat İşletme Bölümü için mecburi ders); Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi (bir sönestr haftada 3 saat mecburi ders).

25. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (bir sönestr haftada üç saat İşletme - Muhasebe şubesi öğrencileri için seçimlik ders).

26. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Şişli İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu (iki sönestr haftada bir saat mecburi ders. Ayrıca Ticaret Hukuku dersi içinde de sigortacılık bilgisi verilmektedir).

27. İstanbul Hukuk Fakültesi (bir sönestr haftada iki saat seçimlik ders).

28. Siyasal Bilgiler Fakültesi (2 sönestr haftada iki saat İktisat ve Maliye ile İşletmecilik bölümleri 4. sınıf öğrencileri için seçimlik ders).

29. Boğaziçi Üniversitesi (bir sönestr haftada üç saat seçimlik ders).

30. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (2 sönestr haftada iki saat seçimlik ders).

31. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Beyazıt İktisadi ve Ticari Bilimler Yüksek Okulu (2 sönestr haftada iki saat yalnız işletme şubesi için mecburi ders).

31a. Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi (Bir sönestr haftada iki saat seçimlik ders. Bu fakültede ayrıca Sigorta Matematiği ve Sigorta Muhasebesi isimli iki ders daha mevcuttur. Bunlardan birincisi bir sönestr haftada iki ders seçimlik; ikincisi ise bir sönestr haftada iki ders Muhasebe Bölümü için zorunlu öteki bölümler için ise seçimlik olarak tedris edilmektedir).

32. Yayınlanmıştır, Ankara 1966.

b) Türk ve Amerikan Hukukunda Grup Sigortası ve Çeşitleri (Dr. Gülây Coşkun) ³³.

B. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi :

a) Türkiye'de Sigortacılık. Teknik Esasları Üzerinde İnceleme (Dr. Muhterem Çetinoğlu - Öcal) ³⁴;

b) Türkiye'de Reasürans İnhisarı (Dr. Vedat Baydar) ³⁵.

C. İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi) :

a) Türkiye'de Teknik ve Ekonomik Veçheleri ile Reasürans (Dr. İter Akat) ³⁶;

b) Hayat Tablolarının Teknik Yönden İncelenmesi (Dr. Günay Söndürmez) ³⁷.

4. Doçentlik tezleri : Sigortacılık ya da sigorta hukukuna dahil konular doçentlik tezlerine de konu teşkil etmiş bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür :

A. Ankara Hukuk Fakültesi :

a) Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigortalı Malın Sahnibinin Değişmesi (Doç. Dr. Fırat Öztan) ³⁸.

B. İstanbul Hukuk Fakültesi :

a) Türk Hukukunda Devletin Sigorta Şirketlerini Murakabesi (Doç. Dr. Rayegân Kender) ³⁹.

C. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi :

a) Kredi Sigortası (Doç. Dr. Needet Özdemir) ⁴⁰.

D. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi :

a) Türkiye'de Ölüm Oranları Tablosu (Doç. Dr. Muhterem Öcal) ⁴¹.

33. Yayınlanmıştır, Ankara 1969.

34. Yayınlanmıştır, İstanbul 1965.

35. Yayınlanmıştır, İstanbul 1965.

36. Yayınlanmıştır, İzmir 1965.

37. Bkz, TUNA ÇETEĞİN UÇANSU : İktisat - İşletmecilik ve İdari İlimler Tez'leri Bibliyografyası (1942 - 1971), İstanbul 1972, s. 86.

38. Yayınlanmıştır, Ankara 1971.

39. Yayınlanmıştır, Ankara 1968.

40. Yayınlanmıştır, Ankara 1966.

41. Bkz, ÇETEĞİN UÇANSU, s. 83.

E. İktisat Fakültesi :

a) Sigorta Tarihi ve Sigorta Anlamı Üzerinde Teoriler (Dr. Kemal Bekata) ⁴².

IV. Sonuç : Buraya kadar yapılan açıklamalardan şu husus ortaya çıkmaktadır ki, yüksek öğretimde sigortacılık tedrisatına gerekli şekilde eğinilmiş değildir. Özellikle sosyal bilimlerde eğitim yapan okullarda sigortacılık hakkında bilgi verilmemesi, sigortacılığın gelişmesini olumsuz surette etkileyecektir. Sigorta konusunda mevcut tereddütler, ilgisizlikler, ancak, onun önem, fayda ve zarureti hakkında yapılacak devamlı telkinle kaldırılabilir. Sosyal ilimlerin öğretildiği yüksek öğrenim kurumlarında öğrenimini tamamlayarak ileride gerek kendi işlerini yönetecek gerek kamusal ya da özel tüzel kişilerin sevk ve idarecilerini teşkil edecek olanların, sigortaya ilişkin tereddütleri giderilmediği için, sigorta mukavelelerinin akdi konusunda çekingen davranacaklarında şüphe yoktur.

42. Bkz, ÇETEĞİN UÇANSU, s. 64.